

Seat No. :

XZ-101
B.A. (Sem.-IV) (CBCS)
April-2013
SANSKRIT
(CC-213)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

૧. (અ) કોઈ એક વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો : ૭
1. (A) Write a detailed note on any **one** of the following : 7
- (૧) કેનોપનિષદનો શાન્તિપાઠ
(1) The Shantipatha of કેનોપનિષદ
- (૨) કેનોપનિષદમાં વર્ણવેલ બ્રહ્મનું સ્વરૂપ
(2) Ultimate reality in કેનોપનિષદ
- (બ) કોઈ એક મન્ત્રનું ભાષાન્તર સાથે વિવરણ કરો : ૪
- (B) Translate with explanation any **one** of the following mantras : 4
- (૧) કેનેષિતં પતતિ પ્રેષિતં મનઃ । કેન પ્રાણઃ પ્રથમઃ પ્રૈતિ યુક્તઃ ।
કેનેષિતાં વાચમિમાં વદન્તિ ચક્ષુઃ શ્રાત્રં ક ડ દેવો યુનક્તિ ॥
- (૨) પ્રતિબોધવિદિતં મતમમૃતત્વં હિ વિન્દતે ।
આત્મના વિન્દતે વીર્યં વિદ્યયા વિન્દતેઽમૃતમ્ ॥
- (ક) નીચેનામાંથી કોઈ એક પ્રશ્નનો જવાબ લખો : ૩
- (C) Answer any **one** of the following : 3
- (૧) કેનોપનિષદના પૂર્વાર્ધનો સાર ત્રણ વાક્યોમાં જણાવો.
(1) Explain in three sentences the gist of the first part of the કેનોપનિષદ.
- (૨) ‘ઉપનિષદ’ શબ્દના કોઈ ત્રણ અર્થો જણાવો.
(2) Any three meaning of the word ‘ઉપનિષદ’.
૨. (અ) યક્ષ અને દેવોના સંવાદ વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. ૭
2. (A) Write a critical note on conversation between yaksha and the gods. 7

અથવા/OR

હેમવતી ઉમાએ દેવોને આપેલ ઉપદેશ વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ લખો.

Write a critical note on હેમવતી ઉમા's preaching to the gods.

- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ એકનું વિવરણ સહ ભાષાન્તર કરો : ૪
- (B) Explain with translation any **one** of the following : 4
- (૧) બ્રહ્મ હ દેવેભ્યો વિજિગ્યે તસ્ય હ બ્રહ્મણો વિજયે દેવા અમહીયન્ત ।
- (૨) તદ્વ તદ્વનં નામ તદ્વનમિત્યુપાસિતવ્યં સ ય એતદેવં વેદાભિ હૈનં સર્વાણિ ભૂતાનિ સંવાશ્ચન્તિ ।
- (ક) નીચેનામાંથી કોઈ એક પ્રશ્નનો જવાબ લખો : ૩
- (C) Answer any **one** of the following questions : 3
- (૧) કેનોપનિષદના અધ્યયનનું ફળ જણાવો.
- (1) Benefits of studying કેનોપનિષદ્ .
- (૨) કેનોપનિષદના ઉત્તરાર્ધનો સાર ત્રણ વાક્યોમાં જણાવો.
- (2) Explain in three sentences the gist of the ઉત્તરાર્ધ of the Kenopnishad.
૩. (અ) કોંસમાં આપેલ ધાતુનું સૂચના અનુસાર યોગ્ય રૂપ મૂકી ખાલી જગ્યા પૂરો : (કોઈપણ સાત) ૭
- (A) Fill in the blanks with appropriate form of verbal root as per instruction : 7
- (any seven)
- (૧) છાત્ર: વેદપાઠં _____ । (√કૃ વિદ્યર્થ)
- (૨) બાલકા: ચાપલં _____ । (√કૃ વિદ્યર્થ)
- (૩) રાજા પ્રજાપાલક: _____ । (√ભૂ વિદ્યર્થ)
- (૪) ત્વં આશાવતી _____ । (√ભૂ વિદ્યર્થ)
- (૫) અજ્ઞા: ન _____ । (√અસ્ વિદ્યર્થ)
- (૬) શાસ્ત્રાણિ કિમર્થં _____ । (√અસ્ વિદ્યર્થ)
- (૭) વયં રાષ્ટ્રોન્નતિં _____ । (√કૃ આજ્ઞાર્થ)
- (૮) શૂરવીર: દયાં _____ । (√કૃ આજ્ઞાર્થ)
- (૯) યૂયં આશાવન્ત: _____ । (√ભૂ આજ્ઞાર્થ)
- (૧૦) યૂવામ્ રાગદ્વેષૌ ન _____ । (√ભૂ આજ્ઞાર્થ)
- (૧૧) ત્વમ્ આયુષ્માન્ _____ । (√અસ્ આજ્ઞાર્થ)
- (૧૨) દેવા: ભવભયવિદારણા: _____ । (√અસ્ આજ્ઞાર્થ)

- (બ) નીચે આપેલ વિકલ્પમાંથી કોઈ બેના જવાબ લખો : ૪
- (B) Answer any **two** of the following option : 4
- (૧) આજ્ઞાર્થના વિભિન્ન અર્થોમાં પ્રયોગો જણાવો.
 (1) Give uses of imperative mood in different meaning.
- (૨) વિદ્યર્થના વિભિન્ન અર્થોમાં પ્રયોગો જણાવો.
 (2) Give uses of potential mood in different meaning.
- (૩) કારક એટલે શું ?
 (3) Discuss the meaning of case.
- (૪) વાક્યની વ્યાખ્યા જણાવો.
 (4) Give definition of sentences.
- (ક) જોડકાં જોડો : (કોઈ એક) ૩
- (C) Match the following : (any **one**) 3
- (૧) અહમ્ – સન્તુ
 યૂયમ્ – ભવાનિ
 રામાઃ – કરૂત
અથવા/OR
- (૨) વયમ્ – સ્યાત્
 ત્વમ્ – ભવેમ
 માર્લા – કુર્યાઃ
૪. (અ) નીચેનામાંથી કોઈ એક વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો : ૭
4. (A) Write a detailed note on any **one** of the following : 7
- (૧) ઋગ્વેદના ઉપનિષદો
 (1) Upnishad of Rigveda.
- (૨) કૃષ્ણ યજુર્વેદના ઉપનિષદો
 (2) Upnishads of Krishna Yajurveda.
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ એક વિશે નોંધ લખો : ૪
- (B) Write a note on any **one** of the following : 4
- (૧) બૃહદારણ્યકોપનિષદ્ ।
 (૨) ઇશાવાસ્યોપનિષદ્ ।
- (ક) કોઈ એકનો ટૂંકમાં પરિચય આપો : ૩
- (C) Give a brief introduction of any **one** of the following : 3
- (૧) મુણ્ડકોપનિષદ્ ।
 (૨) માણ્ડૂક્યોપનિષદ્ ।

૫. યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો :

૧૪

Answer the following questions with appropriate option :

14

- (૧) કેનોપનિષદ કયા વેદને સમ્બંધ છે ? (સામવેદ/ઋગ્વેદ)
- (1) Which veda is Kenopnishad related ? (Samaveda/Rigveda)
- (૨) કયું ઉપનિષદ તલવકાર બ્રાહ્મણનો ભાગ છે ? (કેનોપનિષદ/કઠોપનિષદ)
- (2) Which upnishad is a part of talavkar Brahmin ? (Kenopnishad/Kathopnishad)
- (૩) બૃહદારણ્યક ઉપનિષદ _____ બ્રાહ્મણનો ભાગ છે. (શતપથ/ઐતરેય)
- (3) Bruhadaranyak upnishad is a part of _____. (Shatpath/Aiteray)
- (૪) ઈશાવાસ્ય ઉપનિષદમાં _____ મંત્રો છે. (૧૮/૨૦)
- (4) Ishavasyam upnishad contains _____ mantras. (18/20)
- (૫) યાજ્ઞવલ્ક્યની પત્નીનું નામ જણાવો. (કાત્યાયની/સાવિત્રી)
- (5) Name the wife of Yagnavalkya. (Katyayani/Savitri)
- (૬) મૈત્રાયણી ઉપનિષદ કયા વેદને સમ્બંધ છે ? (કૃષ્ણ યજુર્વેદ/શુક્લ યજુર્વેદ)
- (6) Which veda is Maitrayani upnishad is related ? (Krishna Yajurveda/Shukla Yajurveda)
- (૭) યમ-નચિકેતા સંવાદ કયા ઉપનિષદમાં છે ?
- (7) Which upnishad contains yama-Nachiketa dialogues ?
- (૮) કયા ઉપનિષદમાં માત્ર બાર વાક્યો છે ? (માંડૂક્ય/મંડૂક)
- (8) Which upnishad contains only twelve upnishads ? (Mandukya/Manduka)
- (૯) છાન્દોગ્ય ઉપનિષદ સામવેદની કઈ શાખા સાથે સમ્બંધ છે ? (કૌથુમી/તલવકાર)
- (9) Which branch of Samaveda Chandogya upnishad is related ? (Kauthumi/Talavkar)
- (૧૦) સત્યકામ જાબાલની કથા કયા ઉપનિષદમાં છે ? (છાન્દોગ્ય/કેન)
- (10) In which upnishad the story of satyakama Jabal is depicted ? (Chandogya/Kena)
- (૧૧) ભૃગુ અને વરુણનો સંવાદ કયા ઉપનિષદમાં છે ? (તૈત્તિરીય/કેન)
- (11) In which upnishad bhrugu-varuna conversation takes ? (Taitiriy/Kena)
- (૧૨) પ્રશ્નોપનિષદમાં કયા ઋષિ ઉત્તર આપે છે ? (મહર્ષિ પિપ્પલાદ/વસિષ્ઠ)
- (12) In prashnopnishad which sage gives the answers ? (Maharshi pippalad/Vasishtha)
- (૧૩) કૌષીતકિ ઉપનિષદમાં કયા ક્ષત્રિય રાજાનો ઉલ્લેખ છે ? (ચિત્ર/રઘુ)
- (13) Which Kshatriya king has been referred in Kaushilaki upnishad ? (Chitra/Raghu)
- (૧૪) વાક્યમાં પ્રથમ પુરૂષ ક્યારે પ્રયોજાય છે ? (વક્તા ઉદ્દેશ્ય હોય ત્યારે/શ્રોતા ઉદ્દેશ્ય હોય ત્યારે)
- (14) When first person is used in sentences ? (Speaker is ઉદ્દેશ્ય/Listener is ઉદ્દેશ્ય)